# בהעלותך

א. אין אַנפאַנג פרשה איז רש"י מעתיק פון פסוק דעם ווארט „בהע־לותך" און איז מפרש[1]: למה נסמכה פרשת המנורה לפרשת הנשיאים[2] לפי שכשראה אהרן חנוכת הנשיאים חלשה אז דעתו כשלא היו עמהם בחנוכה לא הוא ולא שבטו אמר לו הקב"ה חייך שלך גדולה משלהם שאתה מדליק ומטיב את המנורה[3].

שוין געריידט פיל מאל[4], אז פון דעם וואס נאר אין געציילטע ערטער באַ־וואַרנט רש"י דעם טעם פון סמיכות הפרשיות — כאטש אז דרשות חז"ל זיינען דאָ נאָך אויף אַ סך ערטער פון סמיכות הפרשיות — איז מוכח אז ע"ד הפשט[5], דרך פרש"י עה"ת, איז קיין קשיא ניט פאַרוואָס זיינען דוקא די פרשיות סמוכות; און דאַרטן וואו רש"י פרעגט „למה נסמכה כו'" איז דאָס דער־פאַר וואָס ע"פ פשש"מ איז דאָ אַ שוועריקייט אין סדר הפרשיות (אַדער אַן אַנדער שאלה אין פשש"מ, וואָס ווערט פאַרענטפערט דורך דעם ביאור הטעם אויף סמיכות הפרשיות).

די שאלה אין דער סמיכות הפרשיות דאָ — י"ל בפשטות:

חנוכת הנשיאים האָט זיך אַנגעהויבן „ביום כלות משה להקים את המשכן"*[5] — ראש חודש ניסן, וואָס דאָס איז געווען שמיני למלואים[6], און דאָס האָט זיך געצויגן צוועלף טעג[7], נשיא אחד ליום נשיא אחד ליום*[7].

הדלקת הנרות, בהעלותך את הנרות דורך אהרן הכהן האָט זיך, בפשטות, אַנ־געהויבן אין דעם טאָג פון הקמת המש־כן בר"ח ניסן. מוז מען דעריבער זאָגן, אז דער ציווי „בהעלותך" איז געזאָגט געוואָרן פאַר דעם יום השמיני למלו־אים[8] וווערט במילא די שאלה „למה נסמכה פרשת המנורה לפרשת הנשי־אים"? ווי קומט פרשת המנורה צו זיין נאָענט צו — נאָך — פרשת הנשיאים[9]?

1) פרש"י זה ליתא בדפוס א* וב' (וכן ליתא בכת"י שראיתי)**, אבל הובא בשאר דפוסים שראיתי, ברמב"ן („לשון רש"י ממדרש אגדה"), אברבנאל, מושב זקנים עה"ת. וכן הובא בלקו"ת פרשתנו (לא, רע"ג) בשם רש"י. ובאוה"ח הובא מ„דבריהם ז"ל".

2) ראה תנחומא פרשתנו ג. ה. במדב"ר פט"ו, ג. שם, ו.

3) ברמב"ן הובא בסיומו הלשון „בוקר וערב", ובאברבנאל ואוה"ח „ערב ובוקר וכו'".

4) ראה גם רא"ם ר"פ שלח. שפ"ח (ועוד) שם.

5) להעיר ג'כ מפי' הראב"ע ר"פ משפטים (כא, ב).

*) אלא ששם, בהמשך להפירוש „על שם שהלהב כו'" איתא: „ולמה נסמכה פרשת נרות לחנכת המזבח כו'" (ומביא תוכן דרשת התנחומא פרשתנו ה).

**) ולא הובא גם במפרשי רש"י (שראיתי) לבד מספר זכרון.

5*) נשא ז, א.

6) פרש"י שם.

7) מדסתם רש"י ולא פירש כלום עה"פ ביום השביעי (נשא ז, מח — משא"כ בהראב"ע שם). וכן הוא ע"ד (הדרש ו)ההלכה — שו"ע אדה"ז חאו"ח סתכ"ט ס"ט. וש"נ. — ולא תירץ רש"י קושית הראב"ע, כיון שכתוב בקרא: נשיא אחד ליום גו' וביום השביעי דפשוטו — רצופין. ולהעיר מפרש"י שם (ז, יד): לא מצינו כו' והוראת שעה הייתה.

7*) נשא ז, יא.

8) או ביום שמיני למלואים. שהרי כבר פרש"י נשא (ה, ב) „שמונה פרשיות נאמרו בו ביום כדאיתא במס' גיטין בפ' הנזקין*", ושם מפורש „פרשת הנרות" ובפרש"י „בהעלותך לפי שבו ביום התחילו להדליק".

9) ואין לומר שבנדו"ד לא איכפת לי' כיון שכבר נצטוו פרשת הנרות בר"פ תצוה ובפ' אמור (כד, ב

*) ס, סע"א ואילך.

[כאטש אז „אין מוקדם ומאוחר בתורה" איז א כלל אויך אין פשש"מ לפרש"י[10] — קען מען אבער דערמיט פארענטפערן נאר בלית ברירה, און מ'דארף דערצו אויך האבן א טעם אויף דעם[11]; ובפרט בנדו"ד, וואס דאס גיט אן ארט א טעות צו האבן ניט נאר אין סדר המאורעות[12], נאר א נתינת מקום לטעות אין התחלת זמן קיום מצות הדלקת הנרות ע"י אהרן[13].

דעריבער דארף רש"י מסביר זיין, אז פרשת המנורה איז געשריבן געווארן דא כדי דערמיט ארויסצובריענגען וועגן חלישות הדעת פון אהרן „כשראה אהרן חנוכת הנשיאים" און וועגן דער נחמה וואס דער אויבערשטער האט אים מנחם געווען.

ב. מען דארף אבער פארשטיין:

א) מיט וואס האט דעם אויבערשטנ'ס ענטפער „שלך גדולה משלהם שאתה מדליק כו'" אראפגענומען דעם „חלשה אז דעתו" פון אהרן — ער האט דאך ניט מסביר געווען מיט וואס איז „שלך גדולה"[14]?

ב) און אויב ס'איז א דבר הפשוט, אז אהרן האט דאס אליין פארשטאנען, היינט פארוואס איז „חלשה אז דעתו" מלכתחילה?

ג) די קשיות פון רמב"ן[15] — (א) „למה נחמו בהדלקת הנרות ולא נחמו בקטורת בקר וערב ששבחו הכתוב ישימו קטורה באפך ובכל הקרבנות ובמנחת חביתין ובעבודת יום הכפורים שאינה כשרה אלא בו ונכנס לפני ולפנים וכו'" (ב) „מה טעם לחלישות הדעת הזו והלא קרבנו גדול משל נשיאים שהקריב בימים ההם

---

ואילך) — כי הרי כאן ניתוספו כמה פרטים בהציווי „אל מול פני המנורה יאירו שבעת הנרות" וכו', שלא נאמרו בפ' תצוה ואמור (משא"כ בתרומה כה, לז — דהמדובר ע"ד עשיית המנורה ולא הדלקתה כבפרשתנו. וראה פרש"י שם). וראה אוה"ח עה"פ ד"ה בהעלותך.

10) ראה פרש"י בראשית ו, ג. וישלח לה, כט. ובכ"מ. וראה לקו"ש ח"ז ע' 119.

11) ראה לקו"ש ח"ז ע' 279. לקמן ע' 340.

12) כבפירושו לבראשית ווישלח שם. ועד"ז בשמות ד, כ. ולהעיר שבכלל ע"פ פשש"מ אין מוכרח לידע הזמן דכל ציווי, וכפרש"י ר"פ אחרי „מה ת"ל כו'" (ראה לקו"ש ח"ז ע' 117 הערה 3).

13) ומטעם זה מובן דאין לפרש (ע"ד מ"ש הרמב"ן נשא ז, א. וראה גם רמב"ן פרשתנו ט, א) דמכיון שהתחיל ע"ד חנוכת הנשיאים ביום ח' למלואים פשוט שממשיך בהקרבת כולם, ולכן הוצרך לפרש „בהעלותך את הנרות" לאחר כל הקרבנות והנשיאים — כי מכיון שנותן מקום לטעות בזמנו פשיטא שהכתוב הי' מפרטו במקום אחר. ועפ"ז יומתק הלשון „למה נסמכה פרשת המנורה כו'", שמפשטות הלשון משמע שהשאלה היא לא רק למה נאמרה כאן כ"א ע"ז שנסמכה לפרשת הנשיאים, כי זה נותן מקום לטעות כו'. או י"ל דמתחלה הי' צריך לכתוב (ביום כלות משה) פ' הדלקת הנרות שהיא עבודה הקבועה במשכן, ואח"כ חנוכת הנשיאים שעניינה קרבן שעה ודהיחיד (פרש"י נשא ז, יב).

14) בתנחומא שם ג מסיים „א"ל הקב"ה לאהרן ולבניו כל השבטים עשו לעצמם חנוכה ואתם לעצמכם עשו חנוכה לכך נאמר דבר אל אהרן ואל בניו בהעלותך ואח"כ קח את הלוים" (וראה תנחומא תצוה ב), ובתנחומא שם ה: אמור לאהרן אל תתירא לגדולה מזו אתה מתוקן כו' הקרבנות כ"ז שבהמ"ק קיים הן נוהגין אבל הנרות לעולם אל מול כו'.

אבל פשיטא שאין לפרש ברש"י כבמדרשים הנ"ל: בנוגע למדרש הא' (נוסף ע"ז שלא נאמר שם „שלך גדולה משלהם" הרי) איתא שם דכל שבט לוי „היו מצירים ואומרים כו' כיון שעברה חנוכת המזבח א"ל הקב"ה לאהרן ובניו כל השבטים עשו לעצמם חנוכה ואתם לעצמכם עשו חנוכה לכך נאמר כו'" שמשמע שציווי על ההדלקה הי' לאחר חנוכת הנשיאים, וגם המשך הפרשה קח את הלויים הוא בהמשך לחנוכה והוא פיוס גם להלוים (ראה פי' מהרז"ו שם), אשר כל זה אין מרומז כלל בפירש"י.

וכן בנוגע למדרש הב' — הרי: א) מעלת הדלקת הנרות דאהרן היא לפי שהיא לעולם (ראה פי' הרמב"ן עה"פ) ומלשון רש"י משמע שהמעלה היא בהדלקתו עתה. ב) רק הנרות שייכים לאהרן, אבל הקרבנות שייכים להנשיאים — אינו ע"ד הפשט כלל. וראה לקמן בפנים.

15) עה"פ כאן.

קרבנות הרבה כל ימי המלואים". [און כאטש אז לויט פששׂ"מ האָט משה מקריב געווען בז' ימי המלואים (ניט אהרן)[16], איז אבער: א) די בעלים פון די קרבנות[17] זיינען געווען אהרן ובניו[18]. ב) ס'איז מפורש אין פסוק אז שמיני למלואים האָט אהרן מקריב געווען קרבנות[19]].

ד) נאָכמער (אויף קשיות הרמב"ן)[20]: אויך די קרבנות, וואָס די נשיאים האָבן געבראָכט, איז מסתבר בפשטות אז די הקרבה אויפן מזבח איז געווען דורך אהרן (ובניו)!

ג. אויך דאָרף מען פאָרשטיין אין לשון פון פירוש רש"י:

א) וואָס איז דער לשון "חייך כו'" — צו וואָס דאָרף מען דאָ האָבן א שבועה?

ב) פאָרוואָס זאָגט רש"י אויך "ומטיב (את הנרות)" — די פסוקים רעידן נאָר וועגן הדלקת הנרות — ניט הטבה[21]?

ג) וואָס איז דער לשון "שאתה מדליק ומטיב" — לשון הווה, דאָ רעדט זיך דאָך נאָכדעם ווי "ראה אהרן חנוכת הנשיאים", בי"ב ניסן, האָט דאָך גע־דאָרפט שטיין "שהדלקת והטבת" (ווען ער האָט מחנך געווען — הדלקה דעם ערשטן מאָל — די מנורה)?

ד. דער ביאור אין דעם:

מיטן ענטפער "שלך גדולה משלהם שאתה מדליק וכו'" איז מען ניט אויסן צו מנחם זיין אהרן סתם מיט אן עבודה וואָס ער טוט, נאָר אז דאָס וואָס ער איז "מדליק ומטיב את הנרות" איז אויך אן ענין פון חנוכת המשכן; ד.ה. פונקט ווי די נשיאים האָבן געבראָכט חנוכת המזבח, אזוי האָט אהרן מחנך געווען די מנורה [משא"כ די אַנדערע כלי המשכן וואָס זייער חינוך איז ניט געווען דורך אהרן, כדלקמן סעיף ז];

און דערמיט האָט דער אויבערשטער אַראָפגענומען די חלישות הדעת פון אהרן אויף דעם וואָס "לא הי' עמהם בחנוכה"[22] — ווייל אויך ער האָט א טייל

---

16) כפשטות הכתובים בהציווי בפ' תצוה (כט, א ואילך), וכן בקיום הציווי בפ' צו (ח, א ואילך), ובפרש"י פקודי מ, כט: אף ביום השמיני למלואים כו' שמש משה והקריב כו'. וכמפורש גם ברמב"ן שם, כז.

17) כן צ"ל בכוונת הרמב"ן כאן.

18) פרש"י תצוה שם כב, כד. רמב"ן שם, כו. ועוד.

19) שמיני ט, ב ואילך.

20) קושיית האוה"ח כאן.

21) גם צלה"ב: מדוע קאי רש"י על התיבה "בהעלותך" ולא על התחלת פרשת המנורה "דבר אל אהרן גו'"?

22) דיוק לשון רש"י "חלשה דעתו" ולא "הי' מיצר" (כלשון התנחומא ובמדב"ר (שם ג) בנוגע ללויים, ובתנחומא תצוה ב "הי' אהרן נפשו עגומה") — כי חשב שאינו ראוי לחנוכה• לפי שנשאר עדיין רושם עליו מחטא העגל•• (ראה פי' מהרז"ו במדב"ר שם ג. עץ יוסף לתנחומא שם ה):

הלשון "מיצר" שייך (בעיקר) כאשר חושב שמגיע לו הדבר; ולכן בנדו"ד לא "הי' מיצר" (כיוון שלא הי' לו "תביעה" שצ"ל לו חלק בהחנוכה), כ"א רק חלישות הדעת מזה שעדיין נשאר רושם מחטא העגל ואינו ראוי לחנוכה.

ועפ"ז יש לפרש המשך לשון רש"י "לא הוא ולא שבטו" — דלכאורה: מה נוגע כאן ההדגשה "ולא שבטו" (ובפרט ע"פ פרש"י נשא ז, יב דכל נשיא "משלו הביא") — כי זה מדגיש יותר חלישות הדעת דאהרן, שאמר דזה ששבטו לא הי' עמהם בחנוכה הוא תוצאה מ"לא הוא" — שהוא אינו ראוי לחנוכה. וראה תנחומא שם.

וראה (בדיוק ל' "חלשה דעתו") ס' השיחות תשמ"ח (קה"ת, תשמ"ט) ח"ב ע' 478 ואילך.

---

•) משא"כ עבודה התמידית בהמשכן (קטורת עבודת הקרבנות וכו') אינה שייכת לזה — כי זוהי העבודה המוטלת עליו בכלל.

••) אף שהביא קרבנות לכפר לו על מעשה העגל — ראה פרש"י תצוה כט, א. שמיני ט, ב.

אין „חנוכה", ואדרבה — „שלך (דיין חנוכה) גדולה משלהם": זיין חינוך המנורה איז גרעסער ווי זייער חינוך המזבח, און דאָס איז אין די דריי פרטים וועלכע רש"י רעכנט אויס: (א) שאתה, (ב) מדליק ומטיב, (ג) את הנרות.

ה. (א) „שאתה": די קרבנות וואָס די נשיאים האָבן געבראַכט לחנוכת המזבח, איז זייער הקרבה ניט געווען דורך זיי, נאָר דורך די כהנים המקריבים; משא"כ חנוכת המנורה איז געווען („שאתה") דורך אהרן אַליין;

(ב) „מדליק ומטיב": ווען אהרן וואָלט נאָר מדליק געווען די נרות וואָלט געווען אַן אָרט לשאלה, וואָס איז מער גדול, צי די התחלה פון פעולת החנוכה — די הבאת הקרבנות ע"י הנשיאים, כאָטש אַז דער סיום און הקרבה אויפן מזבח איז ניט געווען דורך זיי, אַדער דער גמר הפעולה — פון חנוכה — די הדלקת המנורה דורך אהרן.

וויבאַלד אָבער אַז די הטבה — דער דישון הפתילה כו' און די הכנה צו דער הדלקה[23] — איז אויך דורך אהרן, קומט אויס, אַז די גאַנצע פעולת החנוכה פון דער מנורה[24] איז דורך אהרן[25].

(ג) „את הנרות": די חנוכת הנשיאים איז געווען פון דעם מזבח החיצון — בחצר [וואָרום אויך די קטורת וואָס די נשיאים האָבן געבראַכט לחנוכת המזבח איז ניט געווען אויפן מזבח הפנימי, נאָר אויפן מזבח החיצון, „והוראת שעה היתה"[26], און די חנוכה פון אהרן איז די מנורה וואָס שטייט אין משכן — בפנים[27], וואָס דערפון איז פאַרשטאַנדיק אַז אין די חנוכת המנורה, אין הדלקת הנרות איז דאָ מער חשיבות[28] ווי אין הקרבת הקרבנות פון די נשיאים.

ו. עפ"ז דאַרף מען אָבער פאַרשטיין: פאַרוואָס איז מלכתחילה „חלשה אז דעתו" „של אהרן", וויבאַלד ער האָט געזען אַז ער האָט מחנך געווען די מנורה, וואָס דאָס איז חשוב'ער ווי חנוכת המזבח דהנשיאים [מ'קען ניט זאָגן אַז ער האָט ניט געוואוסט די מעלה פון חנוכת המנורה לגבי חנוכת הנשיאים, וואָרום א) עס איז אַ דבר הפשוט, כנ"ל. ב) אויב עס וואָלט געווען אַ חידוש — האָט דאָך דער אויבערשטער געדאַרפט אים זאָגן בהנחמה אין וואָס ס'באַשטייט די מעלה].

איז דער ביאור בזה: ווי ס'איז משמע פון פשטות הכתובים אין פ' פקודי[29] זיינען אַלע עבודות ביום השמיני למלואים געטאָן געווארן דורך משה: „ויערוך עליו ערך לחם גו'", „ויעל הנרות לפני ה' גו'", „ויקטר עליו קטורת גו'", „ויעל עליו את העולה ואת המנחה גו'" — און ווי רש"י איז מפרש[30] „ואף ביום השמיני למלואים שהוא יום הקמת המשכן שמש משה והקריב קרבנות

23) ראה פרש"י תצוה ל, ז.

24) דהרי זה שאהרן מטיב הנרות כבר מפורש בתצוה שם. והרא"ש שכן אמר לו הקב"ה כאן ר"ל שהוא מהלשון „בהעלותך" שמעתיק רש"י, דלכאורה הול"ל „בהדלקתך" וכיו"ב אלא „על שם שהלהב עולה כתוב בהדלקתו לשון עלי" (כפרש"י בד"ה שלאח"ז), וא"כ מוכח שצריך להיות הטבה לפנ"ז כי בלא"ה א"א להלהב לעלות מאלי' (כדבעי). ולהעיר מסוף פרש"י שם ש„עלי' הכהן עומד ומטיב".

25) להעיר מאור החמה לזהר פרשתנו קנא, א ד"ה עובדא.

26) פרש"י נשא ז, יד.

27) פקודי מ, ד. כד.

28) להעיר שבנר מערבי אמרו (פרש"י אמור כד, ג) „עדות לכל באי עולם שהשכינה שורה בישראל".

29) מ, ד ואילך. שם, כג ואילך.

30) שם פסוק כט.

צבור״ — קומט אויס, אז משה האָט שוין מחנך געווען די מנורה:

און דעריבער איז „חלשה אז דעתו״ פון אהרן׳ען, וואָס ער האָט ניט קיין חלק אין די עבודות פון חנוכת המשכן.

אויף דעם האָט אים דער אויבערשטער געזאָגט „שאתה מדליק ומטיב״ — אז אויך די איצטיקע הדלקת המנורה דורך אהרן (אין זמן פון חנוכת הנשיאים) איז אַן ענין פון חנוכה.

און אַזוי ווי דאָס איז געווען ביי חנוכת הנשיאים —

דלכאורה: נאָך דער ערשטער הקרבה, די הקרבה פון נחשון בן עמינדב זיינען די קרבנות פון די אַנדערע נשיאים שוין מער ניט אין גדר פון חנוכה

(וי״ל אַז דאָס איז אויך דער טעם צום ספק פון משה׳ן[31] צי די נשיאים זאָלן מקריב זיין אַלע צוזאַמען, אַדער יעדער אין אַ באַזונדער טאָג) —

נאָר ווייל אַזוי איז געווען דער ציווי ה׳: „נשיא אחד ליום נשיא אחד ליום יקריבו את קרבנם לחנוכת המזבח״[32], איז עס מצד דעם ציווי געווארן אַן ענין פון חנוכה.

ועד״ז בענינינו: כאָטש משה האָט שוין מדליק געווען די מנורה ביום השמיני למילואים, האָט אַבער דער דיבור פון הקב״ה („חייך שלך גדולה משלהם״) גע־זאָגט: א) כאָטש די הדלקה פון אהרן איז נאָך דער הדלקה פון משה איז דאָס אַן ענין פון חנוכה; ב) ועיקר: אין די אַלע י״ב יום פון חנוכת המזבח דורך די נשיאים איז אויך די הדלקת והטבת הנרות דורך אהרן געווען חנוכת המנורה[33].

[און כאָטש אַז אהרן האָט שוין געזען בא חנוכת הנשיאים אַז די חנוכה האָט זיך געצויגן די אַלע צוועלף טעג — האָט ער אַבער געהאַלטן, אַז מ׳קען ניט אַפּלערנען פון איין עבודה אין משכן, אויף וועלכע ס׳איז געווען א ציווי ה׳ (אַז זי איז אַן ענין פון חנוכה), אויף א צווייטער עבודה וואָס האָט ניט געהאַט אַזא ציווי ה׳; ובפרט אַז: (א) די חנוכת המזבח איז אַן עבודה בחוץ וקדשי שעה[34] און (ב) איז געבראַכט געווארן יעדן טאָג דורך אַן אַנדער נשיא, משא״כ הדלקת המנורה איז (א) אַן עבודה בפנים וקדשי דורות, (ב) די זעלבע עבודה איז יעדן טאָג געטאָן געווארן דורך אהרן].

און דערפאַר האָט דער אויבערשטער געזאָגט מיט א הדגשה ותוקף „חייך״[35]: אהרן זאָל ניט מיינען, אַז דאָס וואָס אויך זיין הדלקה והטבה איז אַן ענין פון חנוכה איז נאָר אַלס נחמה, ס׳איז אַבער ניט קיין חנוכה לאמיתתה, אַדער עס איז חנוכה נאָר ווייל עס איז טפל און עס ווערט נגרר נאָך דעם קרבן הנשיא פון דעם טאָג, וואָס דער קרבן איז חנוכה — דעריבער האָט דער אויבערשטער גע־זאָגט „חייך״, צו מאמת זיין און קובע זיין די מציאות אַז עס איז אַן עבודת חנוכה בשלימות, ואדרבה „שלך גדולה משל־הם״ ניט טפלה.

---

31) ספרי נשא ז, י. וראה אוה״ח שם.

32) שם, יא. וכן משמע בפרש״י שם.

33) ראה יתירה מזו באוה״ח עה״פ כאן שהדלקת הנרות בכל פעם הי׳ ענין של חינוך.

34) ראה פרש״י שמיני י, יט.

35) ל׳ „חייך״ איתא גם בתנחומא תצוה שם. וע״פ הנ״ל בפרש״י י״ל שזהו גם הכוונה בתנחומא שם. וראה לעיל הערה 14.

ז. מ׳דארף אבער פארשטיין:

א) פארוואס האט אים דער אויבערשטער מנחם געווען מיט חנוכת המנורה און ניט מיט אנדערע עבודות חינוך אין משכן, ווי לדוגמא: עבודת הקטורת אויפן מזבח הפנימי, זאל פאר־רעכנט ווערן אלס חנוכה ע״י אהרן — כאטש אז ביום השמיני למלואים האט שוין משה מקטיר געווען קטורת אויפן מזבח הפנימי[36].

ב) לפ״ז קומט אויס, אז חנוכת המזבח דורך נחשון בן עמינדב האט זיך אנגעהויבן דעם ערשטן טאג פון הקמת המשכן (ר״ח ניסן), חנוכה ממש, משא״כ חנוכת המנורה דורך אהרן האט זיך אנגעהויבן נאך דער הדלקה פון משה אין ערשטן טאג — היינט ווי קען מען זאגן „שלך גדולה משלהם״, אויך פון דער חנוכה דורך נחשון?

איז דער ביאור אין דעם: שוין געוועדט[37] אמאל בארוכה אין שיטת רש״י בנוגע די קרבנות ביום שמיני למלואים, אז אין דעם איז געווען א חילוק צווישן (א) לחם הפנים און הדלקת הנרות און (ב) די קרבנות על המזבח און הקטרת הקטורת אויפן מזבח הפנימי:

אויף „ויקטר עליו קטורת״[38], וואס משה האט מקטיר געווען בשמיני למלואים, זאגט רש״י „שחרית וערבית כמו שנאמר וכו׳״, ד.ה. די הקטרת הקטורת איז (אויך) אין דעם טאג געווען ווי די קטורת שבכל השנה;

משא״כ הדלקת המנורה דורך משה איז דעמאלט געווען א חידוש וענין מיוחד — נאר אינדערפרי — און די הדלקת המנורה בין הערביים, אויך בשמיני למלואים, איז געווען דורך אהרן[39].

והנה, לויט דער שיטה פון רש״י בפירושו על התורה (און אזוי איז אויך שיטתו בפירושו לש״ס[40]), אז די מצוה פון הדלקת המנורה איז נאר בין הערביים, משא״כ בבוקר איז מען נאר מטיב די נרות[41], איז מובן, אז די חנוכת המנורה מתחלתה, וואס הדלקת המנורה איז (בקביעות נאר) בין הערביים, איז גלייך פון ערשטן טאג פון הקמת המשכן געווען דורך אהרן; און די חנוכה האט זיך געצויגן ע״פ הדיבור פון דעם אויבערשטן ביזן גמר חנוכת הנשיאים[42].

---

36) כפשטות הכתוב פקודי מ, כז (רמב״ן שם) ולשון רש״י פקודי שם כט „והקריב קרבנות צבור״. וראה לקו״ש שבהערה הבאה.

37) ראה לקו״ש חי״ז ע׳ 229 ואילך.

38) פקודי מ, כז.

39) עפ״ז יש ליישב בפשטות קושיית החדא״ג (גיטין ס, ב) „אמאי לא נקט נמי שאר עבודות תמידים כגון פרשת התמיד שבודאי בו ביום ג״כ התחילו״

כי פ׳ התמיד וקטורת הוצרך כבר ליום ח׳ למלואים בבוקר, וא״כ מובן שנאמר לפני יום הח׳ למלואים (וראה פרש״י פינחס כח, ד. רמב״ן פקודי מ, כז), משא״כ נרות שהתחילו להדליק (בסדר קבוע) בו ביום בין הערביים לכן נאמר בו ביום.

40) שבת כב, ב. חגיגה כו, ב.

41) כפשטות הכתובים: בר״פ תצוה (כז, כא) מערב עד בוקר. ופרש״י שם. ובפרש״י שם, כ. בס״פ תצוה ל, ז. ופרש״י שם. אמור כד, ב־ג ובפרש״י שם. וראה כס״מ הל׳ תמידין ומוספין פ״ג הי״ב.

42) ועוד י״ל, לכאורה, דנכלל במענה הקב״ה „שלך גדולה משלהם״: חנוכת הנשיאים בפשש״מ לא היתה חנוכה ממש של המזבח שהרי גם קרבן נחשון בא לאחרי הקרבת התמיד וכו׳ דיום השמיני למילואים, משא״כ „שלך״, הדלקת הנרות דאהרן הוא חינוך דהמנורה ממש, חנוך (התחלת) עבודה הקבועה (להעיר מפרש״י לך יד, יד) כי הדלקת משה לפנ״ז אינה שייכת לזה. וראה לקמן בפנים ובהערה 58.

אבל אינו מוכרח, כי הקרבת הכלים: הקערת כסף וגו׳ אפ״ל קודם הקרבת התמיד, חנכו המזבח בקטרת, פר וגו׳.

משא"כ די קטורת אויפן מזבח הפנימי, האָט דאָך משה מקטיר געווען באופן הקבוע לדורות — איז דאָס חנוכת העבודה פון קטורת בכל השנה[43], קען מען שוין ניט זאָגן בנוגע דער שפעטערדיקער עבודת הקטורת פון אהרן „שלך גדולה משלהם"[44].

ח. פון די ענינים מופלאים אין דעם פרש"י איך אין עניני הלכה:

ס'איז ידוע דעת הרמב"ם[45], אז הדלקת המנורה דארף זיין ניט נאָר בין הערביים, נאָר איך בבוקר; און דאָס וואָס שטייט בבוקר בבוקר בהיטיבו את הנרות פירושו בהיטיבו בהדליקו[46]; משא"כ לדעת רש"י[47], כנ"ל, איז הדלקת הנרות נאָר בין הערביים און די הטבה בבוקר מיינט — ניקוי.

קומט אויס, אז דער ענין הנ"ל, צי הדלקת המנורה פון אהרן בין הערביים ביום השמיני למלואים איז געווען אין גדר פון חנוכת המנורה, איז תלוי אין דער מחלוקת פון רמב"ם ורש"י: לדעת הרמב"ם וויבאָלד אז אויך אינדערפרי איז דאָ די מצוה פון (הטבת ו)הדלקת המנורה, במילא איז שוין בבוקר בשמיני למלואים געווען דער אָנהויב פון חנוכת המנורה;

ובפרט ווי מ'איז מפרש דעת הרמב"ם, אז די מצוה איז אז די נרות זאָלן שטענדיק ברענען (בביהמ"ק)[48] — און ווי זיין פשטות הלשון אין ספר המצות[49] „שנצטוו הכהנים להדליק הנרות תמיד לפני ה'" — קומט אויס אז אויך דאָס וואָס ס'האָט געברענט ביום (ע"י הדלקת משה) איז אָ חלק פון דער מצוה, ובמילא — התחלת גדר החנוכה.

און כאָטש דער רמב"ם פסק'נט[50] ווי די משנה[51] „ואין מחנכין את המנורה אלא בהדלקת שבעה נרותי' בין הערבים"[52] — י"ל, אז דאָס איז דוקא לדורות, משא"כ בזמן משה זאָגט דאָך די

---

43) ראה לקו"ש שם (ובהערה 15 שם) דגם הקטורת דבין הערביים בשמיני למלואים הקטיר משה, ומש"כ רש"י (שמיני ט, כג) דמשה נכנס ללמדו על מעשה הקטורת הי' לאחרי קטורת דבין הערביים.

44) בנוגע ללחם הפנים הרי עריכתו ע"י משה בשמיני למלואים היתה ביום א' בשבוע לדעת רש"י (ע"פ פשש"מ. וראה רמב"ן פקודי שם, כז.), ועריכת לחם בקביעות ה"ה ביום השבת (אמור כד, ח), וא"כ לכאורה י"ל שגם בזה מעשה אהרן בשבת לאחר ימי המלואים הי' חנוכת השולחן, ובפרט עפמ"ש הצפע"נ עה"ת פקודי מ, ד. תרומה כה, ל. פרשתנו ח, כ־כב.

אבל: א) אין לומר ע"ז „גדולה משלהם" שהרי חנוכת הנשיאים הותחלה בר"ח ניסן ולחם הפנים ביום השבת שלאח"ז. ב) צ"ע בכלל (ע"פ פשש"מ) דכיון שבלחה"פ נאמר „ונתת על השולחן לחם פנים לפני תמיד" (תרומה כח, ל), שתוכן המצוה הוא שיהי' על השולחן משבת לשבת (ראה פרש"י תצוה כז, כ. וראה רא"ם שם) — י"ל שגם ע"י עריכת משה שע"ז הי' „לפני תמיד" בשבוע זה כבר הותחלה חנוכתו (משא"כ בנוגע המנורה, כדלקמן ס"ט). וראה מלבי"ם פקודי שם, כג. כלי חמדה ס"פ פקודי אות ג'.

45) הל' תמידין ומוספין שם הי"ב. וראה שם ה"י ובנ"כ שם.

---

*) משא"כ ע"פ התוספתא מנחות פ"ז, ב. ספרי פינחס כח, ד. וראה בהנסמן בפנים ההערה.

46) כס"מ הי"ב שם.

47) וכ"ה דעת כמה ראשונים — הובאו באנציקלופדיא תלמודית ערך הדלקת הנרות.

48) ראה שרית צפע"נ ווארשא סי' נב. קונטרס השלמה טז, א. וראה שם צפע"נ הל' מת"ע פ"ב ה"ח (לב, ג). ובכ"מ. חי' הר"ח לרמב"ם שם. כלי חמדה ר"פ תצוה. ובכ"מ.

49) מ"ע כה.

50) שם הי"א.

51) מנחות מט, א.

52) ועפ"ז הדלקת משה ביום הח' בבוקר — ה"ז ציווי מיוחד ואינה שייכת להדה"נ לדורות — ולכן גם לא לחינוך (והתחלת) עבודה זו.

גמרא[53] און אַזוי פסק'נט דער רמב"ם[54]: כל הכלים שעשה משה משיחתן מקדשתן (מכאן ואילך עבודתן מחנכתן): און היות אַז די מנורה פון משה איז נתקדש געוואָרן במשיחה, איז די הדלקת המנורה ע"י משה, וואָס איז געווען לאחרי המשיחה ובזמן חיוב המצוה, א גדר פון חנוכה[55].

משא"כ לדעת רש"י, אַז די מצוה פון הדלקה איז נאָר בין הערביים, און אינדערפרי איז ניטאָ קיין גדר מצות הדלקה כלל — קומט במילא אויס, אַז (כאָטש דער קידוש איז געווען פריער בשעת משיחתן, איז אָבער) דער גאָנ־צער גדר החנוכה[56] האָט זיך אַנגעהויבן פון דער הדלקת בין הערביים[57] דורך אהרן[58].

ט. מען דאַרף נאָך אָבער פאַר־שטיין: אויך לדעת רש"י איז משמע אַז דער עיקר המצוה איז דאָס וואָס די מנורה ברענט אַ גאַנצע נאַכט, ווי ס'איז פאַרשטאַנדיק פון רש"י בפירושו עה"ת[59] אויף „להעלות נר תמיד, כל לילה ולילה קרוי תמיד"[60] (און רש"י האַלט[61] אַז נר שכבתה באמצע הלילה דאַרף מען עס נאָכאָמאָל מטיב זיין און אַנצינדן) — היינט וואָס איז דער הכרח צו זאָגן אַ זאַך וואָס עס איז ניטאָ קיין רמז אפילו אויפדעם בפשוטו ש"מ — אַז אהרן האָט מדליק געווען די מנורה בין הערביים ביום ח' למלואים? עס קען דאָך זיין אַז דורך משה'ס הדלקה בבוקר האָט זי שוין געברענט אויך בלילה ובמילא איז מקום געוואָרן די מצות הדלקה[62]?

וי"ל אַז וויבאַלד לדעת רש"י בפירושו עה"ת[63] האָט מען אַלעמאָל אַריינגע־געבן שמן במנורה אין דעם זעלבן מדה ואופן „שתהא דולקת מערב ועד בוקר" פון „לילי טבת הארוכין", עס זאָל קענען ברענען די זעלבע צאָל שעות[64] האָט

---

53) שבועות טו, רע"א. וש"נ.

54) כלי המקדש פ"א הי"ב.

55) דהרי החינוך במשנה וגמ' מנחות שם הו"ע „התחלת העשיי' כאלו מרגילים כלי זה לעבודה זו כו'" (פיה"מ מנחות פ"ד מ"ד). ולהעיר מצפע"נ מהד"ת י, א (ועוד): עי' מנחות דמ"ט דאף במשכן שנמשחו בשמן המשחה בעי גם חנוך עבודה. וראה ע"ד כהנ"ל אוצר הספרא (להר"מ זעמבא) סי"א ואילך.

56) דאף שבכלי שרת נאמר כנ"ל „מכאן ואילך עבודתן מחנכתן", דכפשוטו הוא שע"י התחלת העבודה „עבודתן מחנכתן לקדושה" (פרש"י שבועות שם) — הרי גם בכליו של משה הי' מצוה וגדר חנוכה (התחלת העבודה) מלבד משיחתן מקדשתן — ראה צפע"נ מהד"ת שם. אוצר הספרא שם. ולהעיר מצפע"נ שנסמנו לקמן הערה 69. וראה מנחות ג, א דכל דיני חינוך למדין מהכתובים בהמשכן. וראה הערה 58.

57) ראה פרש"י מנחות שם ד"ה אי לאו „וכיון דמנורה נתחנכה בערב".

58) אבל להעיר מפרש"י מנחות שם ד"ה בד"א דחינוך המזבח הוא פ' וזה אשר תעשה בפרשת ואתה תצוה (כט, לח) המדובר בז' ימי המלואים. וראה השגות הרמב"ן לסהמ"צ להרמב"ם שורש ג' ד"ה אבל, דחינוך המזבח מצוה לדורות כמו שכ' בפ' ואתה תצוה כו' ומזה שנינו (מנחות מט) אין מחנכין את המזבח כו'. וראה בהמשך דבריו שם, ובמפרשי סהמ"צ שם. וראה רמב"ן ר"פ שמיני. צ"פ מהד"ת שם.

59) תצוה כז, כ.

60) ומשמע שתמיד קאי ע"ז שדולק בכל לילה לא על פעולת ההעלאה בכל ערב. וכן משמע מפרש"י חגיגה שם. וראה רא"ם תצוה שם.

61) מנחות פח, ב.

62) ראה ע"ד ההלכה — זית רענן לי"ש ריש פרשתנו שאסור לכבות הנרות. וצ"ע בפרש"י ר"פ תצוה „ואם יותר אין בכך כלום". ואולי י"ל כוונתו (בדוחק): ואם יותר ובמילא ידלק גם בבוקר.

וידועה הפליאה במדרש תנחומא תצוה ג שהיו מדליקין פעם א' בשנה (נסמן בתו"ש תצוה ס"ק צג). ובפרש"י שבת כב, ס"ב משמע שס"ל שההדלקה עושה מצוה במנורה. וראה הדיעות בזה בתו"ש מילואים לחלק כג.

63) פרש"י ר"פ תצוה. וראה ג"כ בפ' אמור כד, ג.

64) משא"כ ע"ד ההלכה — ראה מנחות פט, ס"א. בפרש"י כת"י שם ד"ה ומ"ד מלמטה. בפרש"י שם ד"ה ושיערו חכמים בסופו. וראה תוד"ה אין עניות שם.

הדלקת משה געקענט ברענען בלילה נאָר שעות מועטות ביותר און עס האָט געמוזט זיין הדלקת הנרות דורך אהרן.

י. ע"פ הנ"ל בפרש"י וועלט פאָר-ענטפערט בפשטות נאָך אַ קשיא: די גמרא זאָגט[65] „הדלקה לאו עבודה היא", און דעריבער פסק'נט דער רמב"ם[66] אַז „הדלקת הנרות כשירה בזרים". פרעגט מען די קשיא[67]: עס שטייט דאָך „בהעלותך את הנרות" הדלקה דורך אהרן[68]?

זיינען דאָ אויף דעם כמה תירוצים, ומהם[69]:

א) די הדלקה הראשונה האָט געדאַרפט זיין דורך אַ כהן וואָרום דורך דעם ווערט די מנורה נתחנך אויף ווערן אַ כלי שרת[70];

ב) דער דין אַז הדלקה כשירה בזר איז בא אַלע נרות, אַבער די הדלקה פון נר מערבי מוז זיין דורך אַ כהן, וואָרום „נר מערבי שכבה אין מדליקין אותו וכו' אלא ממזבח החיצון"[71] און אַ זר טאָר דאָך ניט צוגיין צום מזבח — און אויף דעם (דער נר מערבי) שטייט „בהעלותך את הנרות"[72].

אַבער אין די צוויי תירוצים פאַדערט זיך ביאור (בנוגע די הדלקה פון אהרן דפרשתנו עכ"פ), ובפרט לדעת רש"י:

בנוגע דעם ערשטן תירוץ — ע"פ הנ"ל קומט אויס אַז דורך דער הדלקה פון משה איז שוין די מנורה נתחנך געוואָרן אַלס כלי שרת[73], ובפרט אַז דאָס איז געווען לאחר „וימשחם ויקדש אותם"[74].

בנוגע דעם צווייטן תירוץ: רש"י[75] זאָגט „אש שנאמר בה תמיד הוא שמדליקין בה את הנרות שנאמר בה להעלות נר תמיד אף היא מעל המזבח החיצון תוקד" — וואָס לויט רש"י באַציט זיך דער „להעלות נר תמיד" (ניט דווקא אויפן נר מערבי, ווי לדעת הרמב"ן[76], נאָר) אויף אַלע נרות[77] — איז במילא ניט מוכרח (אפילו ע"ד ההלכה

---

65) יומא כד, ב.

66) הל' ביאת המקדש פ"ט ה"ז.

67) תוס' ישנים יומא שם.

68) ע"פ פשש"מ אינה קושיא כי לא מצינו בפשטות הכתובים שהדלקה כשרה בזר, ובכ"מ נאמר אהרן או אהרן ובניו (בתחלת וסוף פ' תצוה. אמור שם). וגם ע"ד ההלכה לדעת הראב"ד (הל' ביאת המקדש שם. וראה כס"מ שם) צריכה להיות בכהן.

69) ראה בהבא לקמן — צפע"נ הל' ברכות פי"א הט"ז. הל' חנוכה פ"ג ה"ב. הל' מת"ע פ"ב ה"ח (לג, סע"ג ואילך. נעתק בצפע"נ עה"ת עה"פ. ושו"נ לעוד מקומות). מהד"ת ע' 118.

70) כן מפורש בצפע"נ שם הל' ברכות, וכן מוכח מסוף דבריו בהל' מת"ע שם: ואף דהא עבודתו מחנכתו כו' נתקדש למפרע. וכן מפורש בשו"ת צפע"נ ווארשא סי' נב: בזה נעשית מנורה וצריך רק כהן כו'. ובשו"ת שם סי' רנא. וראה כלי חמדה ריש פרשתנו.

71) רמב"ם הל' תמידין ומוספין שם הי"ג. מתמיד פ"ו מ"א.

72) ראה צפע"נ מת"ע הנ"ל עוד, שכשכבה המנורה בלילה אז היו זמן המצוה וצריך כהן דוקא.

73) ובנוגע לדעת הצפע"נ י"ל שמדבר דוקא לדורות שאז עבודתן מחנכתן שנעשו כלי שרת וגדר מנורה. אבל לא בהדלקת אהרן את המנורה. אבל לא משמע כן ממש"כ בשו"ת שם סנ"ב וסרנ"א. וכן ממש"כ במהד"ת י', א (ושאר מקומות הנ"ל). וצ"ע. וי"ל שס"ל שרק אהרן התחיל להדליקו ביום א', או שהדלקתו של משה בח' למלואים הי' לפני ש„וימשח" ויקדש אותם, והוי כמו הדלקה בז' ימי המלואים. וראה רמב"ן פקודי מ, ב. לעיל הערה 58.

74) נשא ז, א.

75) צו ו, ו.

76) ר"פ תצוה.

77) ראה בארוכה ראי"ם תצוה שם. מנ"ח מצוה צח בסופה.

— לפרש"י) אז ס'איז דא א חיוב אנצו־ צינדן דעם נר מערבי פון מזבח, און י"ל אז רש"י האלט ווי דעת הראב"ד[78], אז דאס וואס מ'דארף מדליק זיין פון דעם מזבח החיצון[79] איז דוקא בשעת עס ברענט ניט קיין נר[80] אין דער מנורה[81].

ע"פ הנ"ל אין דעת רש"י איז קושיא מעיקרא ליתא: „בהעלותך את הנרות" קומט זאגן אז כאטש ס'איז געווען די הדלקה פון משה פריער איז אהרן'ס הדלקה פון יום ח' למלואים ביז דעם צוועלפטן טאג אן ענין פון חנוכת המנורה, במילא איז מובן פארוואס דאס איז געזאגט געווארן און עס איז שייך דווקא צו אהרן — שלך[82].

יא. פון יינה של תורה אין פירוש רש"י:

לכאורה איז נאך אלץ ניט גלאטיק דער לשון רש"י „שאתה מדליק ומטיב" — לשון הווה: וויבאלד אז „בהעלותך את הנרות" שטייט נאך דער גאנצער חנוכת הנשיאים, און דער חלשה דעתו פון אהרן איז געווען פארבונדן מיטן זמן פון זייער חנוכה — האט דאך גע־ דארפט שטיין, כנ"ל, „שאתה הדלקת והטבת"?

איז דער ביאור בזה (ע"פ פנימיות הענינים): דערמיט גופא ווערט ארויס־ געבראכט נאך א פרט אין דעם טעם פארוואס „שלך גדולה משלהם": ביי די נשיאים איז די חנוכה געווען אן איינ־ מאליקע זאך אין משך פון די צוועלף טעג, דאקעגן ביי אהרן, איז שטענדיק — ווען נאר ער איז מדליק ומטיב את המנורה — פאראן אט די מעלה פון חנוכת המנורה[83].

די הסברה אין דעם: דער אלטער רבי[84] איז מבאר דעם ענין פון חנוכת המזבח, אז פונקט ווי מ'איז מחנך א קינד, גיט מען אים אין יום החנוך א סך מתנות כו' — א תוספת התקרבות, וואס דאס גיט אים כח אין זיין שפעטערדיקן לימוד —

אזוי איז אויך געווען ביי חנוכת המזבח, אז די קרבנות וואס מ'האט גע־ בראכט ביי דער חנוכה האבן געהאט א העכערע מעלה ווי די קרבנות וואס מ'האט מקריב געווען אין משכן באופן תמידי, און דעריבער האבן זיי ממשיך געווען א העכערן אור אלקי:

וי"ל בדא"פ אז דאס איז דער פנימיות'דיקער פירוש אין „שלך גדולה משלהם שאתה מדליק ומטיב את הנרות": ביי די נשיאים איז דער תוספת אור פון זייער חנוכה געווען נאר אין די צוועלף טעג, משא"כ ביי אהרן, ווערט

78) הל' תמידין ומוספין שם. אבל בראב"ד בפי' לתו"כ פ' צו שם ב: א"נ בנר מערבי עצמו שאחר שמשלים להדליק שאר הנרות ממנו מטיבו כו' ומדליקו ממזבח העולה וכן הי' עושה בכל ערב וערב.

79) אבל י"ל גם לאידך, שמכיון שלדעת רש"י „תמיד" האמור במנורה קאי על כל הנרות מצד הדלקתן בכל לילה (ולא הביא גם בפ' אמור כד, ב ואילך דרשת התו"כ שם ולא הספרי דריש פרשתנו), י"ל שחיוב הדלקה ממזבח העולה הוא בכל הנרות.

80) אבל ראה פרש"י יומא מה, ב ד"ה אש מחתה.

81) ועוד להעיר: הדין שצריך להדליק ממזבח העולה הר"ז רק ב„נר מערבי שכבה", וכ"ה לשון התו"כ כהובא ברמב"ן ר"פ תצוה, והרי בזמן שמעון הצדיק הי' נס שלא כבה — ראה פרש"י שבת כב, ב. תוס' מנחות פו, ב. ועוד. ופשיטא דבזמן אהרן הי' הנס, אלא שי"ל דבנוגע למשכן כיון שפרקוהו בשעת המסעות ואח"כ הקימוהו הוצרכה להיות הדלקה מחדש. ואכ"מ.

82) ואולי גם הצפע"נ כוונתו כנ"ל.

83) להעיר מאוה"ח עה"פ כאן.

84) תו"א כט, סע"ד ואילך. לקו"ת נשא כט, א. ברכה צח, סע"ב ואילך.

דורך זיין הדלקה והטבה בכל זמן אויפ־געטאָן חנוכה — תוספת אור השכינה (ע"ד ווי אהרן האָט אויפגעטאָן אין די צוועלף טעג).

און דערמיט איז אויך מובן פאַרוואָס דער אויבערשטער האָט געזאָגט „חייך כו'" — א שבועה, וואָס ווייזט אויף א החלטה ותוקף מיוחד — א המשכה חדשה פון אלקות: מצד המשכת אלקות ע"פ סדר השתלשלות מוז זיין א חילוק צווישן התחלת וחינוך הדבר (וואָס דעמאָלט איז מאיר א העכערער אור) און דער המשכה וואָס קומט דורך דער שפּעטערדיקער עבודה תמידית;

דוקא מצד אן אור שלמעלה מהשתל־שלות — וואָס דאָס קומט בדרך שבועה (חייך) — קען אויך אין דער שטענדי־קער הדלקה פון אהרן זיין א תוספת אור, תוספת אין גילוי השכינה, ווי ס'איז דא בשעת החינוך.

יב. דער ענין האָט אויך א שייכות צום תוכן ועבודה רוחנית פון „בהעלותך את הנרות": ס'איז מבואר אין חסידות[85], אז די נרות זיינען נשמות ישראל, וכמש"נ „נר ה' נשמת אדם": כללות נש"י ווערן אָנגערופן מנורה, און די ז' נרות זיינען די ז' מדריגות אין עובדי ה' (אהבה משוך כמים, אהבה כרשפי אש כו'); און דאָס איז עבודת אהרן — בהעלותך את הנרות, ער איז ממשיך „חיות ואלקות" אין נש"י, צו אויפהויבן זיי און מעורר זיין ביי זיי די אהבה צו אלקות.

און דעריבער „כשראה אהרן חנוכת הנשיאים חלשה אז דעתו" — ווָאַרום וויבאַלד אז די חנוכת הנשיאים איז בלויז אן איינמאָליקער ענין, וואָס אין עבודת ה' מיינט דאָס, אז ס'איז א באַשטימטע נתינת כח צו די וואָס האַלטן ביי א חידוש עבודה, א נייע דרגא אין עבודה, אָבער ניט אן ענין תמידי און פאַר אלע אידן — איז דערפאַר „חלשה דעתו", מיינענדיק, אז אויך דער חינוך פון הדלקת הנרות איז נאָר באופן פון א תוספת אור צו אזעלכע עובדי ה' וואָס מ'קען בא זיי אויפטאָן אן אהבה בחידוש ותוקף לאלקות.

אָבער די וואָס זיינען ניט בדרגא זו ועאכו"כ די וואָס זיינען ניט קיין „נר ה'" בגלוי, קען ביי זיי אהרן מיט זיין חינוך ניט אויפטאָן, אז זיי זאָלן ווערן עובדי ה', אז ביי זיי זאָל לייכטן דער אור ה'[86].

האָט דער אויבערשטער אויף דעם געזאָגט „חייך שלך גדולה משלהם": דורך דער המשכת אלקות באופן פון „חייך" — פון למעלה מסדר הש־תלשלות, בחי' „החכמה[87] תחי'", און נאָך העכער פון עצמות אא"ס — איז געווָארן „שלך גדולה משלהם — שאתה מדליק ומטיב", אז דער תוספת אור וכח פון אהרן'ס חינוך טוט אויף ביי נשמות ישראל די הדלקה והטבה שטענדיק און ביי יעדן אידן[88].

די הסברה אין דעם[89]: די נתינת כח פון אהרן'ס הדלקת הנרות איז ניט נאָר

---

85) לקו"ת ריש פרשתנו. ובכ"מ.

86) להעיר מד"ה זאת תורת הבית תרפ"ט פ"ו, שזהו החילוק דמשה ואהרן. ולהעיר מלשון הלקו"ת שם רפ"ב: להעלות אהבה עזה לה' ולהגדיל מדורת אש כו'. וראה לקו"ש חכ"א ע' 178 ואילך.

87) ראה באריכה לקו"ת פרשתנו לב, א ואילך שלכן שלך גדולה משלהם, כי הוא ממשיך גם מבחי' חכמה להיות ההעלאה דנש"י, משא"כ הנשיאים.

88) וי"ל שזהו מכחו של משה ואהרן, ראה לקו"ת שם. אוה"ת תצוה ע' א'תרנט. ועוד. וראה בהנסמן בהערה הבאה.

89) ראה המשך תרס"ו ע' קכה ואילך. קל ואילך. ולהעיר מאוה"ת פרשתנו ע' שנג ואילך.

אַ הקדמה צו דער עבודה, ווי די חנוכת הנשיאים, נאָר דאָס גופא ווערט די עבודת הנשמות; ד.ה. דאָס ווערט אָן ענין פנימי אין דעם אידן, וואָס קומט דוקא דורך דעם גילוי בחי' חכמה שבנפש.

ובמילא איז פֿאַרשטאַנדיק אַז עס ווערט אויפגעטאָן ביי יעדן אידן, אויך בא די וואָס זיינען ניט עובדי ה' בגלוי, היות אַז בא יעדן אידן איז דא דער אור ה', וואָס איז שורה בחכמה שבנפש[90], און מצד דעם איז יעדער איד בפנימיות נפשו א „נר ה״ וואָס ציט זיך לשרשו.

יג. פון דעם איז אויך די הוראה צו יעדן איינעם: בשעת מ'טרעפט אַ אידן וואָס האָט, לכאורה, לעת עתה קיין שייכות ניט צו עבודת ה', מ'זעט ניט ביי אים דעם „נר ה' נשמת אדם", קען מען דאָך טראַכטן: ווי אַזוי קען מען אויף אים פועל זיין, אַז בא אים זאָל לייכטן די נשמה, ער זאָל אַנהויבן לערנען תורה און מקיים זיין מצוות?

אויף דעם זאָגט מען „חייך", בשעת ער וועט דאָס טאָן מיט מסירת (חיי ה)נפש — וויסנדיק אַז דאָס איז אים נוגע אין לעבן, אַז די הדלקה פון דעם צווייטנס „נר ה״ איז נוגע אין זיין „נר ה״ (וואָרום דוקא דעמאָלט ווערט עס אַ גאָנצע אַנגעצונדענע מנורה) —

וועט ער דעמאָלט זיכער פועל זיין אויף אים, וואָרום בפנימיות נפשו איז דאָ בא אים דער נר ה', מ'דאַרף עס נאָר מגלה זיין:

און דורך דער הדלקה פון דעם נר ה' פון יעדן אידן, וואָס דעמאָלט ווערן אַנגעצונדען אַלע זיבן נרות פון כנסת ישראל, ברענגט מען אַראָפּ[91] אויך די מנורה הטהורה אין דעם בנין ביהמ״ק השלישי במהרה בימינו ממש.

(משיחת ש״פ בהעלותך תשכ״ה)

---

90) תניא פי״ח־יט.

91) להעיר דכללות קיום המצות בזמן הגלות הוא מעין חינוך והרגל (ראה לעיל הערה 42 מפרש״י לך. פיהי״מ מנחות פ״ד שם) לקיום המצות בימות המשיח — ראה ספרי עקב, יא, יז הובא בפרש״י שם יח. רמב״ן אחרי יח, כה.